

A koronavírus-járvány mérlege a külföldi könyvtárak szemszögéből – 1. rész

Ugyan a pandémia visszaszorulni látszik, a könyvtárak átalakulása, szerepkörének formálódása nem állt meg, a járványkezelés során szerzett tapasztalatok pedig más válságjelenségek közepette is hasznosíthatók lehetnek. A következő ízelítő a Könyvtári Figyelőben megjelent referátumok (ld. a cíkcímekre kattintva) alapján kíván rövid körképet adni az elmúlt évek járványhelyzetre reagáló könyvtári fejleményeiről.

A BuB: *Forum Bibliothek und Information* a [**Kreativ und immer online: Europas Öffentliche Bibliotheken während der Corona-Pandemie**](#) c. cikkben már a járvány első hullámának lecsengésekor áttekintést adott az európai könyvtárak járványkezeléséről. Megtudhattuk például, hogy 2020. március első felében szinte az összes európai könyvtár bezárt, a könyvtárosok pedig *home office*-ban vagy váltásban dolgoztak. A könyvtárak kibővítették elektronikus szolgáltatásaikat, kiaknázták a közösségi médiát. Több országban ingyenes lett az online használat, a tagságot automatikusan lehetett hosszabbítani, a kölcsönözhető egységek számát felemelték. A bezárás alatt mindenütt felfüggesztették a késedelmi díjakat, és a lejárat határidőket meghosszabbították. Újításként számos helyen az olvasó online vagy telefonon is kérhetett könyvet, amelyet átvehetett a könyvtár előtt, vagy házhoz szállították neki (Bázelben biciklis futárral, Norvégiában autóval). Szlovéniában a postát vonták be, míg Hollandiában könyvtáskákat állítanak össze kiszállításához vagy személyes elvitelre.

A [*Public libraries as a vital social function or something we can do without in times of crises: the Swedish reaction to Covid-19*](#) c. cikk ezzel szemben a „különutas” Svédország útját ismertette 2020 végéig. Itt az első hullám alatt nem rendeltek el teljes lezárást, így a legtöbb közkönyvtár is nyitva várta az olvasókat (a részleges vagy teljes bezárás önkormányzati hatáskört képez). Változást csak az ősz hozott, amikor a járványadatok romlásával egyre több könyvtár zárta be kapuit, és tért át kizárólag az átvételi pontok és a házhoz szállítás működtetésére. A cikk hangsúlyozza, hogy az információhoz való hozzáférés jelentőségét nagyobbak tartották, mint a vírus terjedésének veszélyét; az ekkor zajló vitákban sokan a svéd könyvtári törvényre hivatkoztak a könyvtárak nyitva tartása melletti érveként. Az információhoz való hozzáférés biztosítása mellett a közkönyvtárak könnyen megközelíthető, nyilvános teret jelentenek – így annak ellenére, hogy az időseknek mindenki az otthon maradást tanácsolta, mégis gyakran a könyvtárban lehetett találni őket.

Az Amerikai Könyvtáros-egyesület magazinja, az *American Libraries* szinte minden számában beszámolt valamilyen olyan megoldásról, ami kreatív választ ad a járvány jelentette kihívásokra. A [*How to sanitize collections in a pandemic: conservators weigh in on the mysteries of materials handling during COVID-19*](#) c. cikk arról nyújtott információkat, hogyan fertőtlenítsük a dokumentumokat a járvány idején. Megállapították, hogy a legkönnyebb, legbiztonságosabb és legköltséghatékonyabb védelmet az izoláció biztosítja – ekkor még 14 napban határozták meg a könyvekre vonatkozó karanténidőszakot. A [*The great outdoors: libraries turn to drone delivery, outdoor browsing, and other alfresco services*](#) c. cikk olyan jó gyakorlatokat mutat be, amelyek járványügyi szempontból biztonságos körülmények között gondolják újra a könyvtári szolgáltatásokat. Ilyen például a drónos házhoz szállítás a virginiai Christiansburgban, vagy a „küszöbkönyvtárakat” kiegészítő kültéri böngészés az oregoni La Grandében. A sort a – wifi-hotspotokkal és ételosztással kombinált – könyvtárbuszos szolgáltatás kibővítése folytatja ([*The road to normal: bookmobiles and outreach staffers take on new roles in a year of COVID-19*](#)), de hamar népszerűvé váltak a történet-séták is, melyek a szabadban, a gyerekek szemmagasságában elhelyezett gyerekkönyvoldalak önálló végigjárását kínálják a családok számára ([*Skip to the next page: StoryWalks bring young readers outdoors during the pandemic*](#)). A kültéri programlehetőségek sorát erősítik a madármegfigyeléshez kötődő alkalmak is ([*Programming on the fly: birdwatching programs foster community during the pandemic*](#)). 2020-ban a koronavírus-járvány alatt több könyvtár teszthelyszín, védőeszközigyártó vagy élelmiszeradomány-elosztó lett; 2021-ben egyeseket

ismét segítségül hívtak a vírus elleni küzdelemhez – ezúttal oltópontként, amint arra az [*A shot in the arm: libraries serve as COVID-19 vaccination sites*](#) c. cikk is példát nyújt.

Összegezve a fentieket, a könyvtárak és fenntartóik világszerte gyorsan reagáltak a járványhelyzetre, az első hullám elején teljes bezárással, utána részleges vagy teljes újranyitással az esetszámok függvényében, hamar megtalálva a munkafolyamatok és az olvasókkal való kapcsolattartás minimális kontaktusszámmal járó formáit.

(A képek forrása: Pixabay, GDJ; Unsplash, Anastasiia Chepinska; Unsplash, Andy; Pixabay, Myriams-Fotos.)

2022.09.23.

Összeállította: Szabó Piroska